

5.4.2017/Seppo Ruotsalainen

EDUSKUNTA JYMÄYTTI ELÄKELÄISIÄ

Kun nykyinen työeläkejärjestelmä toteutettiin 1960-luvun alussa, luvattiin lakisääteisesti, että työeläkkeiden koko ja kehitys sidotaan tiiviisti eli sata prosenttisesti työansioden kehitykseen. Vuonna 1996 siirryttiin kuitenkin niin sanottuun ”taitettuun indeksiin”, jossa palkkojen muutoksen paino eläkkeeseen on enää 20 ja hintojen 80 prosenttia. Tämän seurauksena sama työeläke, joka vuonna 1996 oli 60 prosenttia työpalkasta on nykyisin vain 46-47 prosenttia tuosta vastaavasta työstä maksettavasta palkasta.

Edellä mainittu käytäntö on vuosien mittaan koettu erityisesti eläkeläisväestön keskuudessa eläkkeensaajia köyhdyttäväksi ja epäoikeudenmukaiseksi menettelyksi. Mitä vanhemmaksi eläkkeensaaja tulee sitä pienemmäksi hänen eläkkeensä ostovoima kutistuu ja sitä vaikeammaksi hänelle tulee elintarpeiden ja jopa elintärkeiden lääkkeiden hankkiminen.

Kansalaisaloite

Puolueisiin sitoutumaton Suomen Senioriliike (SSL) käynnisti syyskuussa 2015 Kansalaisaloitteen alkuperäisen ansiotasoindeksin palauttamiseksi työeläkkeisiin. Kansalaisaloite sai alusta alkaen paitsi eläkeläisten myös kansalaisten keskuudessa yleensä laajan ja jopa innostuneen vastaanoton. Aloitteen tuki-ilmoitusten keruuajan päättyessä maaliskuussa 2016 ilmoituksia oli kertynyt 84 820. Eläkeläisten asemaa koskeva yhteiskunnallinen keskustelu sai rivikansalaisten keskuudessa poikkeuksellisen laajat ja puoluerajat ylittävät mittasuhteet.

Palopuheita ja parjausta

Samaa ei kuitenkaan voi sanoa tiukkaa leikkauslinjaa ajavan Sipilän hallituksen, poliittisten puolueiden eikä ammattiyhdistysliikkeen asenteista. Erityisesti ihmetystä herättää, että eräät ay-johtajat kärjessä SAK:n puheenjohtaja Jarkko Eloranta ja STTK:n puheenjohtaja Antti Palola ovat pitäneet suoranaisia palopuheita työeläkkeiden ansiotasoindeksiä vastaan.

Työeläkeindeksin vastustajat, joihin edellä mainittujen tahojen lisäksi ja oikeastaan etunenässä ovat kuuluneet Eläketurvakeskus ETK ja Työeläkevakuuttajat Tela, käynnistivät suoranaisen parjauksen ansiotasoindeksin kannattajia vastaan väittäen mm., että nykyeläkeläiset ”syövät lastemme ja lastenlastemme pöydistä”.

Tuollaiset väitteet ovat loukkaavia ja suorastaan pöyristyttäviä erityisesti sitä suurta eläkeläisjoukkoa ajatellen, jolla ei ole oikein varaa syödä mistään pöydistä. ETK:n tilastojen mukaan lähes kolmasosa maamme runsaasta 1.4 miljoonasta eläkeläisestä eli yhteensä 430 000 ihmistä elää EU:n virallisesti määrittämän köyhyysrajan alapuolella. Arvioiden mukaan 40 prosenttia leipäjonojen asiakkaita on eläkeläisiä.

Eduskunta puuttuu asiaan – mutta millä tavalla !

Kansalaisaloite ansiotasoindeksin palauttamisesta työeläkkeisiin tuli Eduskunnan käsiteltäväksi lähetekeskusteluna 9. päivänä helmikuuta 2017. Kansanedustajien käymä keskustelu asiasta oli latteaa ja siinä puhuttiin enemmän eläkeläisköyhyydestä yleensä sekä kansan- ja takuueläkkeistä kuin Senioriliikkeen Kansalaisaloitteesta ja työeläkkeiden indeksistä. Syntyi vaikutelma, että asia oli jo ikään kuin edeltä käsin päätetty ja huomio käännettiin pois itse ansiotasoindeksin käsittelystä. Kansaneläkkeitä saavien ”tukijoiksi” asettumista käytettiin keppihevosenä, jolla torjuttiin ansiotasoindeksin vaatimusta.

Sosiaali- ja terveystieteiden valiokuntaan

Lähetekeskustelun jälkeen Kansalaisaloite lähetettiin käsiteltäväksi eduskunnan sosiaali- ja terveystieteiden valiokuntaan, jonka tehtävänä oli ratkaista asian jatkokäsittely. Valiokunnan puheenjohtajana toimii Helsingin pormestariksi pyrkivä kansanedustaja Tuula Haatainen (SDP).

Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta esitti tiistaina 14.3. mietinnössään että Eduskunta hylkää kansalaisaloitteen työeläkeindeksin palauttamisesta takaisin palkkatasoindeksiksi. Keskeinen perustelu oli, että ansiotasoindeksin palauttaminen ei auttaisi pieneläkkeensaajia eli kansaneläkkeen ja takuueläkkeen saajia, vaan koituisi lähinnä suuria eläkkeitä saavien hyödyksi ja lisäisi eläkeläisten elintasoeroja.

Mainittu perustelu tuntuu lievästi sanoen omituiselta kun ETK:n omien tilastojen mukaan vuoden 2015 lopussa alle 1500 euron kuukausieläkettä bruttona sai 56 prosenttia työeläkkeensaajista eli noin 800 000 eläkeläistä. Korkeintaan 2 500 euron kuukausieläkkeeseen joutui tyytymään 88 prosenttia 1.4 miljoonasta eläkeläisestä. Yli 2 500 euroa kuukaudessa saavia työeläkkeensaajia oli 12 prosenttia eläkkeensaajista. Työeläkkeiden keskieläke oli 1613 euroa kuukaudessa vuonna 2015.

Omituista peliä kansalaisaloitteella

Tätä eläkeläisjoukkoa (jota vastustajien taholta pilkattiin muun muassa ”Kiljusen herrasväeksi”) eduskunnan sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan hyväpalkkaiset ja hyväetuiset kansanedustajat pitivät niin vaarallisena elintasoerojen synnyttäjänä, että sitä ei voitu ajatella vapautettavaksi eläkeläisiä köyhdyttävästä ikeestä eli taitetusta indeksistä.

Tässä vaiheessa vähänkin humaania mielenlaatua omaavilla ihmisillä oli oikeus odottaa, että kansanedustajien laajemmasta joukosta nousisi jonkinlaista vähintäänkin eriävää näkemystä sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan kylmään, eläkeläisten kannalta jopa kylmäävään hylkäsesitykseen nähden. Kun on kysymys noin 85 000 kansalaisen aloitteesta, voisi olettaa, että ainakin joku kansanedustajista (mikäli hän todella edustaa kansaa) tekisi aloitetta kannattavan esityksen ja saisi esityksensä tueksi nopeasti kannattajan.

Mitään tällaista ei kuitenkaan ollut havaittavissa. Eduskunnan, sen tiedottamisen ja tiedotusvälineiden ylle levisi pahaenteinen hiljaisuus.

Koko eduskunta yhtyy

Sitten tuli kaksi pelättyä kylmää suihkua peräkkäin. Kansalaisaloitteen ensimmäisessä täysistuntokäsittelyssä 16.3. eduskunta yhtyi sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan esitykseen kansalaisaloitteen hylkäämisestä. Sama toistui eduskunnan toisessa ja lopullisessa käsittelyssä 22.3.

Tiedottaminen asiasta oli äärimmäisen niukkaa. Kansalaisaloitteen alullepaneman Suomen Senioriliikkeen lukuisten jäsenten ja aktiivien mieltä askarrutti kysymys siitä, mitkä olivat kansalaisaloitteen eduskuntakäsittelyn tarkemmat loppuvaiheet. Minkä vaiheiden jälkeen ja myötä eduskunnan ”yhtyminen” valiokunnan mietintöön tapahtui?

Siitä ei äänestetty

Ensimmäinen kysymys kuului, että äänestettiinkö tästä kysymyksestä vai oliko asia todella niin, että koko eduskunta oli yksimielinen siitä, että lähes 85 000 kansalaisaloitteen allekirjoittajaa olivat väärässä ja heidän vaatimuksensa ansiotasoindeksiin palauttamisesta työeläkkeisiin oli hylkäyksen eli improbaturin arvoinen.

Kokoomuksen kansanedustaja Sari Sarkomaa vastasi eläkeläisaktiivin kysymykseen, että ”koko eduskunta yhtyi valiokunnan (hylkäävään) mietintöön”. Mutta millä tavalla ja millä perusteluilla ”yhtyminen” tapahtui, siihen ei saatu vastausta. Toinen eläkeläisaktiivi pyysi tuntemaansa kansanedustajaa, kokoomuksen varapuheenjohtajaa Antti Häkkästä kertomaan, mikä oli eduskunnassa kansalaisaloitteen ”käsittelyn muoto ja kuinka usein tuota tapaa käytetään?” Häkkänen ilmoitti olevansa ulkomailla eikä hänestä sen enempää kuultu.

Johtopäätökseksi jää, että ansiotasoindeksiä koskevasta kansalaisaloitteesta ei äänestetty, vaan se hylättiin jo ensimmäisessä täysistuntokäsittelyssä ja toisella käsittelykerralla ei myöskään enää äänestetty.

Epäily

Kansalaisaloitteen käsittelystä syntyy epäily, että Eduskunnan terveys- ja sosiaalivaliokunnassa ja koko eduskunnassa on syntynyt tai synnynyt (ryhmäkurilla sävytettyinä) eräänlainen etukäteinen asenne, jonka mukaisesti ansiotasoindeksiä ei palautettaisi työeläkkeisiin. Eräs taktiikka tässä on ollut pitkälle menevä vaikeneminen koko asian käsittelystä.

Eräs päättäjien tavoite on ilmeisesti ollut, että asiassa tehtävää ratkaisua ei päästettäisi eduskunnan sisäiseen äänestykseen (koska silloin kansanedustajat joutuisivat paljastamaan eläkeläisvastaisen asenteensa äänestäjilleen ja vielä

kuntavaalien alla). Eläkeläiset kokisivat vihamieliseksi teoksi sen, että kansanedustajat asettuisivat puolustamaan ”taitettua indeksiä”.

Katse sosiaali- ja terveysvaliokuntaan

Asia näyttää kiteytyvän ja palautuvan eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokuntaan. Valiokunta ei ole toiminut pelkästään objektiivisena asian käsittelijänä, vaan se on suunnitelmallisesti pyrkinyt ohjaamaan syntyvää ratkaisua kohti Kansalaisaloitteen hylkäämistä.

Tässä kohden on mielenkiintoista kristillisdemokraattien (Kd) Sari Tanuksen rooli. Eduskunnassa äänestettiin Tanuksen lausumaehdotuksesta, jossa vaaditaan takuu- ja pienten työkyvyttömyyseläkkeiden ”tuntuvan korotuksen toteuttamista”. Tämän ohella Tanuksen mainitaan ilmaiseen halukkuutensa puoliväli-indeksin (50/50) toteuttamiseen.

Sosiaali- ja terveysvaliokunnassa tehtiin siis yksimielinen päätös aloitteen hylkäämiseksi. Eläkeaktiivien keskuudessa on arveltu, että Sari Tanus pelattiin ulos valiokunnan päätöksenteosta, koska Kristillisdemokraateilla ei ole pysyvää mandaattia valiokunnassa. Valiokunnan varsinaiset jäsenet ja heidän varamiehensä täyttivät taktisesti tällä kertaa kaikki paikat. Yleensä Tanus on päässyt osallistumaan täysivaltaisena jäsenenä kokouksiin. Nyt Tanuksella oli päätäntäkokouksessa vain puheoikeus.

Eduskuntaan aloite vietiin päätettäväksi valiokunnan yksimielisellä esityksellä ilman vastaesitystä. Jos Tanusta ei olisi pelattu ulos, niin hän olisi voinut tehdä valiokunnassa vastaehdotuksen 50/50 indeksistä. Jos Tanus olisi päässyt tekemään vastaehdotuksensa, siitä olisi ilmeisesti pitänyt äänestää eduskunnassa.

Juuri äänestäminen oli kuitenkin se ”myrky”, jota ei haluttu ja joka haluttiin ehdottomasti väistää sekä valiokunnan että eduskunnan toimesta.

Demokratian irvikuva

Eduskunnassa koettu näytelmä on omiaan heikentämään Kansalaisaloitteen merkitystä yleensä demokratian laajentamiskeinona, jollaiseksi sitä päättäjien taholta mielellään mainostetaan. Tällaisesta Kansalaisaloitteen 100-prosenttisestä tyrmäyksestä syntyy sellainen kuva, että kansan edustuslaitokseksi tarkoitettua eduskuntaa käytetään nyrkkinä suuren kansalaismäärän (85 000) ilmaisemaa tahtoa vastaan. Kansalaisaloitteen tavoite muuttuu demokratian irvikuvaksi kun eduskunta mieltää aloitteen tekijät jyrkiksi vastustajikseen.

Eikö tässä ole kysymys eduskunnan arvovallasta kansan silmissä laajemminkin? Kiinnostaisiko tämä asia valtiosääntöasiantuntijoita? Miten kansanedustajien kanta voi olla 180 astetta eri suuntaan kuin eläkeläisten köyhdyttämistä vastustavan Kansalaisaloitteen kannattajien ?

Tapahtunut Kansalaisaloitteen käsittely haiskahtaa Sipilän hallituksen käyttöönottamalta menettelyltä (joka nyt tulee esiin erityisesti Sote-kysymyksessä), jossa viedään runnomalla läpi kansalaisten perusoikeuksia rikkovia asioita välittämättä perustuslainkaan säädöksistä.

Työväenpuolueetkin mukana

Työväenliikkeen kannalta tässä on ikävintä, että molemmat työväenpuolueet SDP ja Vasemmistoliitto ovat mukana tällaisessa eläkeyhtiöiden etuja ajavassa ja eläkkeensaajien asemaa köyhydyttävässä prosessissa. Eläkerahastojen arvo kohosi vuoden 2015 lopusta vuoden 2016 loppuun 181 miljardista 189 miljardiin euroon.

Taitetun indeksin ja eläkeläisten taitetun itsetunnon jatkaminen takaavat eläkerahastojen kasvun ad infinitum, loputtomiin. Ne takaavat myös eläkeläisen köyhtymisen jatkossakin sitä mukaa mitä iäkkäämmäksi eläkkeensaaja tulee. Tasavallan 100-vuotisjuhlan kunniaksi eläkeläiset ja ikäihmiset on pilkattu ja haukuttu pataluhiksi "nuorempien pöydiltä syöjiksi". Kansanedustajat varmaankin onnittelevat toisiaan, ETK:ta, Telaa ja eläkeyhtiöiden johtajia taitavasta taktiikasta "vaarallisen" kansalaisaloitteen torjumisessa.

Lauslahden loppurypistys

Eräänlaisen kuvan kansanedustajien asenteesta eläkeläisiin ja ikäihmisiin antaa kansanedustaja Sanna Lauslahden (kok.) eduskunnan puhemiehelle 16.3. osoittama kysymys: Mihin toimiin hallitus ryhtyy, jotta eläkeläiset saavat edustuksen työeläkevakuutusyhtiöiden hallintoneuvostoihin?

Esitetty kysymys on tietysti sinänsä hyvinkin aiheellinen, mutta sen toteutuminen Lauslahden esittämänä ei herätä luottamusta eikä uskottavuutta asioita aktiivisesti seuraavan eläkeläisväen keskuudessa. Kansanedustaja Lauslahti on eduskunnan terveys- ja sosiaalivaliokunnan (siis valiokunnan, joka yksimielisesti hylkäsi ansiotasoindeksiin) jäsen ja muutenkin mainitun Kansalaisaloitteen kiivas, lähes vannoutunut vastustaja.

Hänen eläkeläisten edustusta vaativa kysymyksensä vaikuttaa lähinnä hiivan jälkikäteen uuniin heittämiseltä, ikään kuin "lohdutuksena" eläkeläisten ansiotasoindeksiin menettämislle. Se vaikuttaa jäljellä olevien irtopisteiden noukkimiselta ja B-luokan näyttelijän ryhmäteatterissa (terveys- ja sosiaalivaliokunnassa) esittämältä klovnimaiselta loppuhuipepennukselta.

Ja sitten äänestämään !

Kaiken jälkeen kansanedustajien toive on tietysti, että eläkeläiset edelleen äänestäisivät (ikään kuin mitään ei olisi tapahtunut) omia kurittajiaan kunnanvaltuustoihin ja sitten myöhemmin taas eduskuntaan. Eläkeläisten tulisi kuitenkin huomioida, että heille ei löydy todellisia

puolustajia eduskuntapuolueiden joukosta. Sieltähän on vakuutettu, että "koko eduskunta yhtyi ansiotasoindeksin hylkäykseen".

SKP ainoa

Suomen kommunistinen puolue SKP on ainoa varteenotettava puolue, joka yksimielisesti on virallisessakin kannanotossaan kannattanut ja kannattaa Kansalaisaloitetta ansiotasoindeksin palauttamiseksi työeläkkeisiin. SKP on kansalaisaloitteen liikkeelle saattamisesta lähtien osallistunut joukkoliikkeisiin eläkeläisten aseman parantamiseksi sekä vaatimukseen ansiotasoindeksin palauttamiseksi työeläkkeisiin.

SR